

Mukaeltu suomennos.

Kehoitus yleisölle.

Hämeenlinnan Eläinsuojelusseuran toimittama.

Toinen painos.

Eläinsuojelusyhdistyks on ottanut taistellakseen oikeuden ja sääliwäisyyden puolesta eläinten kohtelemisessa.

Useimmat näistä on annettu ihmiselle avuksi ja hyödyksi. Kaikki ne ovat Jumalan luomia olentoja. Tästä selkiää, että eläinten kidutus on suuri synti. Kaikki synti rankaijee itsensä ja tulee ulkopuolifestikin rangaistukseksi. Oski puoli tuosta ulkopuolifestista rangaistuksesta, joka kohtaa eläinrääkkäystä, esitetäköön tässä, nimittäin se asianlaita, että wälinpitämättömyys alempain olentojen kärsimyksistä synnyttää wähitellen wälinpitämättömyyttä lähimmäisiäkin kohtaan. Todistaahan rikosasiain historiakin, että moni julma murhaaja on alottanut hirmuisen ratansa eläinrääkkäjänä. Oskoon sen wuoksi wanhempain ja kaswattajien sydämen asiana aikaiseen istuttaa lapsiin heidän welwollisuutensa eläimiä kohtaan ja ankarasti rangaista eläinrääkkäystä, kun se nuorissa monasti esiintyy hywin julmalla tavalla. Paljon eläinrääkkäystä harjoitetaan ajattelemattomuudesta ja taitamattomuudesta. Tämäkin on rangaistawa, ja kun eläinsuojelusyhdistys luonnollisesti asettaa tehtäväkseen erityi-

sesti sellaisen eläinrääffäyksen vastustamisen, joka tästä joh-
tuu, tahtoo yhdistys koettaa lyhyesti vastata kysymykseen:

Kuin ka eläimiä on kohdeltava?

Ensi sijassa otamme tähän kysymykseen vastateshamme
huomioon kohtelun yleisesti.

1. Anna hevosillesi ja karjallesi valoisat, puhtaat,
vedosta vapaat tallit, avarat pilttoot ja pahnat sekä kyl-
lin pitkät siteet.

2. Katso, etteivät ne seisoo liian kauvan sijalle sul-
jettuina, vaan salli mitä useimmin niille tilaisuus vapaasti
liikkua raittiisja ilmasja.

3. Anna niille usein juotavaa, äläkä salli niiden
koskaan, jos mahdollista, kiusaantua janossa.

4. Varo rehunpuutetta. Anna karjan luvun riip-
pua rehuntutosta. Rehunpuute on juuri wääräys, joka sil-
minnähtävästi koostaakin itsensä.

5. Sowita kuorma matkan pituuden ja laadun sekä
juhnan wahvuuden ja kestävyhden mukaan. Raswo huo-
rellisesti ajoneuvojen akselit.

6. Rauttikoon juhtasi sunnuntailepoa samoin kuin
sinä itsekin.

7. Älä koskaan käytä, äläkä laske hevostasi sen laa-
tuiseen kilpajuoksuun, joka tuottaa eläinrääffäystä, äläkä itse
alennu hevoswaihatajaksi tai hevoshuujariksi.

8. Älä leikkaa hevoseksi häntää niin lyhyeksi, ettei se
ylety eläimen kupeille saakka. Häntä on tarpeen kiujaallisten
siipiäisten karfoittamiseen. Sellaisia kuokkamieraita vastaan
woidaan muuten hankkia suojaa kastelemalla hellemmät pai-
kat (esim. kormien sijäpuolet ja filmien seudut) muutamilla
katajanmarjaöljyn tipoilla.

9. Älä pane talvisaikana kuolaimia jäähyksinä hevosien juuhun, vaan lämmitä ne ensin hieromalla tai muuten.

10. Pitäele ohjaksia taipuvain, jäälivain käsin, äläkä kiusaa hevosta turhilla nykimisillä ja piiskanlyönneillä.

11. Älä anna taitamattomain poikain ajossa halunsa mukaan ajaa juhballasi.

12. Älä käytä filmälappuja. Ne kiusaavat ja waiwaavat hevosen filmiä ja tekewät sen usein wauhkommasi kuin se luonnostaan on. Jos pidät wälttämättömänä, että hevosellasi on filmälaput, niin sowita niille ainakin semmoisen asento, että ne owat suummatut ulospäin eikä sisäänpäin.

13. Pane warowasti huomioosi, ettei kengittäisjä lyöddä naulaa hevosen lihaan eikä kawiota turmella.

14. Jos juhtasi on wakuutettu, niin älköön tämä olko aiheena pitempään kiusaamiseen sen ilmeistä parantumattontta wammaa potiesj.

15. Älä käytä härjilläsi ijestä waan siloja.

16. Anna kaikille kotieläimillesi riittäwästi rawintoa ja juomaa sekä hyvät ja kuivat makuusijat.

17. Katso että lehmäsi utaret hywin hoidetaan. Siihen kuuluu, että ne, niin usein kuin mahdollista, pestään hailealla wedellä. Kylvää wettä pitää wälttää tähän käyttämästä. Katso, että karjapiika on puhdas ja tarffa lypsäessään.

18. Älä leikkaa lampaita korwiin äläkä pistä niitä keritesjasi.

19. Älä sido talonwähtia kiinni koppiinsa, ennenkuin olet katsomut, että se on turwattu nälältä, janolta, mävältä ja kylmältä. Wäästä se irti mitä useimmin.

20. Pitäele warowasti tulta tallissa ja karjapihasja.

Gläinten kuljetus.

1. Kun kuljetat juurempia tai pienempiä eläimiä

marffinoille tai muualla myötäväksi, niin suojaa niitä matkalla, mikäli mahdollista, kuumuudelta, pakkaselta ja märkyydeltä, ja katso, että ne saavat ruokaa ja juomaa.

2. Älä sido yhteen pienempiä eläimiä äläkä heitä niitä kiufalliseen asentoon ajoneuvoihin. Pane niille pahnoja ja säätä niitä kowilta syyskylt.

3. Älä sido yhteen siipifarjaa, äläkä kanna niitä jaloista. Älä anna niiden olla kokoon pakattuina kopissa, laatikoissa tai häkeissä. Anna niille ilmaa, ruokaa ja juomaa. Suojaa niitä kuletettaisja pakkaselta, märkyydeltä ja kuumuudelta.

4. Oleisön on pidettävä waaria, etteiwät matkusteluwaiset eläimäntteliät saata eläimillensä tarpeetonta kidutusta. Jos ne sitä tekewät saatettakoon lailliseen syytteeseen.

Metsästys, pyydystys ja kalastus y. m.

1. Metsästästä ei saa harjoittaa yksinomaan ajanvietoksi tai huviksi. Syödyn wuoksi tarkoitettu metsästys jätettäköön ammattimiehille.

2. Metsästäskoiria, jotka ottawat otuksen eläwänä kiinni, älköön käytettävä. Älä koskaan ammu naarasta, jota seuraa pienet poikaset, jollet ole warma, että pian voit kuolettaa nekin.

3. Älä hätyytä pikkulintuja, jotka suloisuudellaan ja laulullaan ylentävät mieliämme ja ahkeralla työllään tuottawat meille suurta hyötyä. Älä häwitä koskaan niitten tai muitten hyödyllisten lintujen pesiä. Älä ryöstä niiltä koskaan poikaisia.

4. Mettele puutarhoihin, puistoihin ja metsiin keinokeoisia pesiä huojentaaksesi pikkulintujen lisääntymistä ja menestymistä.

5. Älä käytä koskaan — kuten muutamat ymmärtä-

mättömät tai turhamaiset naiset tekewät — täytettyjä lintuja hattujesi ja waatteitteesi koristukseksi.

6. Älä ajettele ansoja, pauloja ja satimia, muuten kuin että joka päivä käyt niitä katsomassa. Muutamissa lääneissä tämä pyyhdyystapa onkin kokonaan kielletty, ja tarwitseji olla kaikeallakin kielletty.

7. Kun kalastat, niin älä anna kalan elää ja kuujaantua nostettuasi sen wedestä, waan, jos mahdollista, tapa se heti lyömällä päähän, niin että se taittuu ja pistämällä kitasien kautta selkärangan siijään.

8. Gläwiä kaloja ei saa pujotella witsoihin eikä punnita puntarinkoukussa.

Teurastettaessa on huomioon otettava seuraawaa:

Ei mitään eläintä tapeta toisen eläimen nähden.

Gläinten silmät peitetään, ellei teurastuskonetta käytetä, joka jälkimmäinen kuitenkin aina pitäisi tapahtua nautaeläinten, wassikain, lammasten ja sikojen teurastuksessa. Sellaisia koneita voidaan saada Hämeenlinnan eläinsuojelyshdistyksen välityksellä.

Jollei kuitenkaan ole teurastuskonetta käytettävissä, tainnutetaan nautaeläimet samalla tavalla kuin hevoset, lampaat, wuohet, siat ja porjaat, nimittäin lyömällä keskelle otsaa kirweellä, jonka pohjapuoli on warustettu kannalla, mikä syöstään eläimen aivokoppaan.

Porot, wassikat ja karitsat saadaan tainnutuksiin lyömällä woimakkaasti wassaralla niskaan, juuri sarvien taakse. Ntse teurastuksen pitää tapahtua wälttämättömästi tainnutuksen perästä, työntämällä kirweum pitkä, terävä puikko, niin että kaikki juuremmat weritiehukset katkaistaan.

Sen jälkeen annetaan weren, niin täydellisesti kuin mahdollista, juosta ulos. Sittenkuin nahka on eläimeltä

nyljetty ja sisälmykset poistettu, on hyvin tärkeätä, että eläin ripustetaan viileään tuulekkaaseen paikkaan, jotta se täydellisesti jäähtyi, ennenkuin ruvetaan paloittelemaan, jonka kautta lihassa löytyvät munanvalkuaisaineet jäähmettyvät ja liha pysyy kauvemmin tuoreena.

Kaniinit tainnutetaan ja kuoletetaan filmänräpäyksessä lyömällä voimakkaasti niskän yläpuoleen juuri pään alapuolelle.

Siipifarjaa teurastetaan näin: juurella, terävällä veitsellä, johon lyödään väkewästi firvespohjalla, hakataan pää poikki, jonka jälkeen eläintä pidetään kiinni jaloista muutamia minutteja jotta veri saa juosta pois.

Pistää hanhia y. m. siipifarjaa kaulaan ja sitte tap-paa ne werenvuotoon on eläinrääkkäystä.

Ennenkuin jätämme kysymyksen kotieläimistä, on mielestämme lausuttava muutamia sanoja koirain ja kiskain tappamistavasta, jotka myöskin ovat kotieläinten lukuun luettavat.

Koirain ja kiskain hengiltä ottaminen voi tapahtua joko kloroformia siihen hengityttämällä tai, kun sitä ei ole waralla, ampumalla koraan, niin tähdäten, että latinki tunkee aivoihin. Ne voidaan myöskin kuolettaa pistämällä niskaan, niin että selkäpii lävistetään, mutta wiimemainittua menetystapaa älköön muut käyttäkö kuin asian tunteva henki.

Sen koiranpenttujen ja kiskainpoikien otetaan henkiltä hufuttamalla, on huomioon otettava:

1:ksi, että tämä tapahtuu niin syvässä wedessä kuin mahdollista;

2:ksi, että eläimet sidotaan ohueen kankaaseen tai mieluummin verkkoon, sekä

3:ksi, että riittävä paino liitetään mukaan, niin että eläimet heti waipuvat pohjaan.

Kala on tapettava heti wälttämättömästi sen jälkeen kuin se on wedestä nostettu. Ilman tätä elementtiä eläminen on kalalle kidutusta ja riistää lihasta raswan ja hyvän maun. Kala tainnutetaan lyömällä päähän, jonka jälkeen teurastus tapahtuu joko katkaisemalla terävällä weitsellä tai tämmiraudalla selkärangan, siinä missä pää alkaa, tai, vielä parempi, katkaisemalla pään irti kokonaan.

Mitä erittäin ankeriaasen tulee, on se teurastettava seuraavasti:

1:ksi, kiedotaan ankerias pyyhinliinaan, jotta voitaisiin sitä tufewasti pidellä;

2:ksi, se kuoleetaan lyömällä nuijalla päähän, jotta aivot musertuvat;

3:ksi, pää ja pursto leikataan erilleen, kuten edellä on mainittu siipikarjaa teurastettaessa;

4:ksi, lasjetaan ankerias kiehuwalla wedellä täytettyyn astiaan, jonka jälkeen kansi painetaan päälle;

5:ksi, 1—2 minutin kuluttua otetaan kala pois, ja ulkonahka raapitaan pois; sijänahka saa jäädä jällelle, sekä

6:ksi, otetaan siipukset ulos, jonka jälkeen kala paloiteetaan ja keitetään.

Kun näin menetellään, niin ankerias wähimmin kiujaantuu, ja sen liha jää rawitsewammaksi.

Elävän kalan juomustaminen ja nylkeminen tai paloittaminen on puolustamatonta eläinrääkkäystä.

Rawut pitää keittää niin pian saannin jälkeen kuin mahdollista. Mutta keitetäessä on katsottawa: että wettä on niin runsaasti, jotta eläimet siihen laskettaessa täydellisesti peittyvät siihen; että wesi jo ennen on täysin kiehuwassa tilassa; että kansi pannaan päälle, sekä etteivät eläimet ole kylmiä sinne pantaessa, josta kiehuminen keskeytyisi.

Ohjeita karjanasuntojen tarkoituksenmukaiseen rakentamiseen y. m.

1. Sellaisten asuntojen pitää olla vapaasti erillään muista ulkokuoneista, parhaiten rakennettuina kivestä, katto tiivistä tai muusta palamattomasta aineesta, sekä varustettaman palowälillä itse tallin ja heinäparven välille, jollei heiniä ja olkirehua, kuten suotava olisi, säilytetä eri rakennuksessa. Sijustuksenkin tulee, mikäli mahdollista, olla kivestä tai tiivistä; kaikki puuaine on siveltävä tulenpitävällä värillä.

2. Karjatallien tulee olla korkeita, valoisia, avaroita ja lämpimiä sekä varustettuina osaksi katon lähellä sijaitsevilla ilmanvaihtoreijillä, osaksi useilla tarpeeksi suurilla ovi-aukoilla (wähintään yksi joka 20:tä nautaa warten).

3. Wettä pitää aina löytyä talleissa, niin sijoitettuna, että sitä tulipalon sattuesssa letkuilla voidaan johtaa rakennuksen sijaosiin.

4. Höyrykoneita, jota käytetään puimiseen, ei pidä asettaa lähemmäs kuin 300 jalan päähän karjatallista tai rehuvarastosta.

5. Tupakanpolttoa älköön sallittako huoneissa, missä karjaa säilytetään.

6. Missä ei karjanhoitajalle löydy asuntoa itse karjarakennuksessa eikä sinne ole yöwähtia asetettu, siellä on laitettava sopivia koneita, joitten avulla ei ainoastaan pidä huomata tulipalon syttyminen waan myöskin eläimet kiireesti voidaan ulos johtaa joko irroillaan tai sidottuina.

Selitys sellaisista koneista löytyy Tukholman kuninkaallisen maanviljelysakatemian toimesta ilmaantuneessa kirjoituksessa: „Tulipaloista ja eläinwaujeluksesta“ joka F. ja G. Beijer'in kustannuksella on ilmestynyt.

6p.00 27